

Wyrok z dnia 26 marca 2002 r.

I PKN 972/00

Domaganie się przez twórcę ustalenia prawa do wynagrodzenia za zastosowanie projektu racjonalizatorskiego nie wymaga zgody współmałżonka.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Andrzej Wróbel,
Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2002 r. sprawy z powództwa Czesława D., Franciszka B., Henryka G. i Tadeusza Z. przeciwko Hucie T.S. SA w K. o zapłatę, na skutek kasacji powodów Czesława D. i Franciszka B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 lipca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zaskarżonym kasacją powodów Czesława D. oraz Franciszka B. wyrokiem z dnia 25 lipca 2000 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację tych powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 lutego 2000 r. oddalającego ich powództwo o zasądzenie od Huty T.S. SA w K. określonych kwot na pokrycie niezaspokojonego roszczenia z tytułu zastosowania projektu racjonalizatorskiego, którego powodowie byli współtwórcami.

Podstawę faktyczną wyroku - stosownie do zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń wyroku Sądu pierwszej instancji - stanowiło ustalenie, iż powodowie otrzymali za zastosowanie ich projektu wynalazczego od lipca 1992 r., określone przez stronę pozwaną wynagrodzenie w 1994 r., odpowiednie do decyzji uznającej, że projekt miał charakter organizacyjny. Ponadto w dniu 20 kwietnia 1995 r. złożyli pisemne oświadczenie, że jako współtwórcy projektu rezygnują z ewentualnych dalszych korzyści finansowych, uznając pobrane wynagrodzenie za „satisfakcjonujące”.

Sąd Apelacyjny rozpatrując podstawy apelacji zarzucającej naruszenie art. 37 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przez uznanie ważności powyższego oświadczenia powodów z dnia 20 kwietnia 1995 r. pomimo braku wymaganej zgody małżonków - stwierdził, że powołany przepis nie ma zastosowania do praw twórcy projektu racjonalizatorskiego. Te bowiem - zgodnie z art. 33 pkt 10 k.r.o. stanowiły majątek odrębny powodów. Powodowie - według stanowiska Sądu Apelacyjnego - poprzez zrzeczenie się praw z projektu racjonalizatorskiego pozbawili się dochodu z tego prawa. Nie doszło zatem do powstania dochodu z odrębnego majątku w rozumieniu art. 32 § 2 pkt 2 k.r.o. Zrzeczenie się natomiast ewentualnych dalszych roszczeń majątkowych spowodowało w konsekwencji zwolnienie pozwanej z długu z konsekwencjami prawnymi, o jakich mowa w art. 508 Kodeksu cywilnego.

Kasacja powodów jako swą podstawę wskazała naruszenie art. 33 pkt 10 w związku z art. 32 § 2 pkt 2 k.r.o. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wierzytelność o zapłatę wynagrodzenia przysługującego twórcy projektu racjonalizatorskiego należy do majątku odrębnego powodów, wobec czego do zrzeczenia się roszczenia względnie zwolnienia z długu z tego tytułu nie była wymagana zgoda małżonek powodów, wyrażona w trybie art. 36 § 2 k.r.o. Na tej podstawie kasacja zawierała wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dla oceny wynikającego z podstawy kasacji zagadnienia prawnego miarodajny jest stan faktyczny przyjęty w zaskarżonym wyroku, którego kasacja - nie mająca podstawy dotyczącej naruszenia przepisów postępowania (art. 393¹ pkt 2 k.p.c.) - skutecznie nie kwestionuje (por. art. 393¹ § 1 i § 2 k.p.c.). Uwzględniając dokonane ustalenia faktyczne trzeba było uznać, że istotę zagadnienia, które podlegało rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy, stanowiła kwalifikacja prawna - według art. 32 § 2 pkt 2 czy według art. 33 pkt 10 k.r.o. - tych praw majątkowych, które były przedmiotem przedstawionego wyżej oświadczenia powodów z 20 kwietnia 1995 r. Otóż chodziło wówczas - jak to wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku - o eliminację stanu niepewności między stronami co do zaspokojenia praw powodów z tytułu zastosowania projektu racjonalizatorskiego, stanu niepewności ujawnionego w związku z tym, że inny współtwórca tego samego projektu wystąpił na drogę sądową o zapłatę

dalszego wynagrodzenia. Na tym tle przełożeni powodów prowadzili z nimi rozmowy, sugerujące uciszenie - jak to stwierdza Sąd Apelacyjny - złej atmosfery, jaka powstała w związku z ewentualnością wypłacenia dalszego wynagrodzenia kosztem pozostałych pracowników strony pozwanej, przy czym pozwana uważała, że powodowie uzyskali już odpowiednie wynagrodzenie. Tak więc przedmiotem oświadczenia powodów z 20 kwietnia 1995 r. były „ewentualne” i nieokreślone „dalsze korzyści finansowe”, których zasadność była wątpliwa dla samych powodów, skoro uznawali dotychczas uzyskane wynagrodzenie za „satisfakcjonujące”. W kontekście tych okoliczności - wbrew podstawie kasacji - nie budzi zastrzeżeń zasadnicza ocena zaskarżonego wyroku, według której przedmiotem czynności prawnej z 20 kwietnia 1995 r. nie były „dochody” z odrębnego majątku małżonków w rozumieniu art. 32 § 2 pkt 2 k.r.o. Nie chodziło bowiem o świadczenie, czy wierzytelność, którą można byłoby określić jako prawo majątkowe, po pierwsze - wyodrębnione od prawa twórców projektu racjonalizatorskiego należącego do odrębnego majątku (por. art. 33 pkt 10 k.r.o.) i po drugie - mające formę dochodu z tego prawa (art. 32 § 2 pkt 2 k.r.o.). Prawo twórcy projektu do wynagrodzenia jest w zasadzie jedynym prawem majątkowym, które może być - co podkreślała kasacja - źródłem dochodów płynących ze stworzenia projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli tak, to takie majątkowe prawo twórcy, które nie stało się jeszcze dochodem w postaci uzyskanego wynagrodzenia, ani też w postaci skonkretyzowanej wierzytelności, odpowiada pojęciu prawa, należącego - w myśl art. 33 pkt 10 k.r.o. - do majątku odrębnego twórcy. Jeszcze dalej idące ograniczenie zakresu prawa majątkowego z powyższego przepisu powodowałoby praktycznie pozbawienie go desygnatów, co pozostawałoby w oczywistej sprzeczności z celem przepisu. Rozpatrywany przypadek charakteryzuje ponadto okoliczności pozwalające uznać, że współtwórcy projektu racjonalizatorskiego nie rozporządzili dochodem, o jakim mowa w art. 32 § 2 pkt 2 k.r.o. W swym oświadczeniu z 20 kwietnia 1995 r. powodowie potwierdzili stan rzeczy wcześniej już między stronami ukształtowany, rezygnując z jego weryfikacji. Zasadnie Sąd Apelacyjny ocenił tę sytuację jako taką, która nie dotyczyła zaistniałego przysporzenia majątkowego, a w każdym razie nie była rozporządzeniem istniejącym już przysporzeniem majątkowym (dochodem), skoro istotę oświadczenia wierzyciela stanowiła akceptacja sytuacji zaspokojenia i w związku z tym usunięcie podstawy do uzyskania dopiero w przyszłości „ewentualnego” dochodu.

Odmienne stanowisko kasacji jest bezzasadne przede wszystkim dlatego, że kasacja - wbrew podstawie faktycznej wyroku - w uzasadnieniu swego stanowiska ocenia w płaszczyźnie wskazanych przepisów prawa materialnego inny stan faktyczny „status wierzytelności o zapłatę wynagrodzenia, która stanowi konkretyzację prawa do wynagrodzenia wyrażającą się już w określonych kwotach płatnych w określonych terminach, będąca zatem realną ekspektatywą wpływu odpowiednich sum pieniężnych, mającą już samodzielny byt, oderwany od prawa, na gruncie którego wierzytelność ta powstała”. Taka sytuacja w rozpatrywanej sprawie nie zachodziła. Powodowie - jak to już wyżej przedstawiono - odnieśli się w swym oświadczeniu woli z 20 kwietnia 1995 r. nie do istniejącej wierzytelności, ale do wynikającego z mocy prawa ich uprawnienia (prawa) do domagania się wynagrodzenia za zastosowanie ich projektu racjonalizatorskiego (por. art. 99 ustawy z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości - jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 26, poz. 117). W tych okolicznościach wyrażenie przez twórcę projektu racjonalizatorskiego woli w przedmiocie uprawnienia domagania się (także zaniechania domagania się ustalenia prawa do wynagrodzenia wynikającego z ustawy), nie wymaga zgody drugiego małżonka, gdyż dotyczyło prawa należącego do majątku odrębnego twórcy (art. 33 pkt 10 k.r.o.).

Z powyższych przyczyn, uznając że kasacja powodów nie miała usprawiedliwionej podstawy, Sąd Najwyższy orzekł stosownie do art. 393¹² k.p.c.

=====